

18

1882
A
Handwritten signature

FÖRSLAG

Herr Örnesten...
Förslaget om till...
Genomgående...

TILL

GRUNDANDE AF EN

ARBETSINRÄTTNING I HUFVUDSTADEN.

Öppning...

Herr...
a

a

a

a

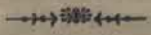
a

AF

DEN FÖR DETTA ÄNDAMÅL VALDA KOMITÉ.

Herr...
a

a

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS L. J. HJERTA,

1843.

Komiterade:

- Herr Öfverståhållaren m. m. Grefve *Lewenhaupt*.
» Presidenten m. m. Friherre *Lejonhufvud*.
» Generaldirektören *Ekströmer*.
» Pastor Primarius Dr *Petersson*.
» Doktor *A. G. Carlsson*.
» Magister *Bagge*.
» Auditör *Björner*.
» Grosshandlaren *And. Berg*.
» Målaremästaren *Gustafsson*.
» Alderman *Boström*.
» Fabrikören *J. Söderberg*.
» Viktualiehandlaren *Ramström*.

Suppleanter:

- Herr Kyrkoherden *Ekdahl*.
» Kamrer *Hård af Segerstad*.
» Doktor *Ellmin*.
» Kramhandlaren *Bredenbergh*.
» Konditor *Wibom*, och
» Jouveleraren *Sjöblom*.

Hvarförutan Herr Polismästaren *Bergman*, efter kallelse, i Komiterades öfverläggningar eltagit.

Vid allmän sammankomst den 15 sistl. Maj af Hrr Subskribenter och andre nitälskande för grundläggandet af en ändamålsenlig Arbetsinrättning i hufvudstaden, uppdrogs åt förenämnde Komiterade, ej blott att *uppgöra förslag till en sådan inrättning, utan ock att vidtaga de åtgärder, som för ändamålets vinnande kunde erfordras.* — Ehuru vidsträckt detta uppdrag är, och ehuru lifligt Komiterade skulle önskat att det samma i allo uppfylla, hafva dock Komiterade till en början trott sig böra sina Komiteters pröfning och godkännande underställa de allmänna grunder för den ifrågavarande Inrättningens bestämmelse och organisation, hvarpå Komiterade, för sin del, ansett densamma böra hvila; hvaremot de närmare föreskrifterne för Inrättningens verksambet, hvilka väsendtligen måste modifieras efter dessa allmänna grunder, och således af deras antagande eller förkastande äro beroende, på förhand endast kunnat antydast, hvilket äfven är fallet med beräkningen af kostnaden för Inrättningens tillvägäbringande och underhåll; och hvad ändtligen sjelfva verkställigheten vidkommer, hafva Komiterade desto mindre kunnat deruti ingå, som Komiterade hvarken ega till sin disposition för ändamålet erforderlige medel, eller laggiltigt uppdrag, att å Herrar Komiteters vägnar, samt under deras garanti, någon definitiv åtgärd vidtaga.

Hvad nu först angår den åsyftade Inrättningens *bestämmelse*, så hafva Herrar Komitenter, enligt det

Komiterade meddelade protokoll, visserligen förklarar, att tillvägbringandet af «en Arbetsinrättning, hvilande på den trefaldiga grundställningen af arbetsfrihet för de lydige, ordentlige; men af arbetstvång för de sjelfsväldige, late, olydige, samt af en dymedelst tillvägbragt utväg, både åt polismyndigheten och åt municipalsstyrelsen, att kunna erbjuda eller påbjuda arbetstillfällen och mot mödan svarande förtjenst åt de fattige, som på detta sätt vilja och kunna i ärtig stit förtjena födan, i stället att, såsom nu, tyvärr, ofta inträffar, finna sig tvingade af brist å arbetsutvägar, till tiggeri eller liderlig sysslolöshet.» utgjorde föremålet för deras menniskoälskande sträfvande; till följe hvaraf denna Inrättning skulle blifva på en gång en frivillig och tvångs-arbetsanstalt, och således komma att omfatta alla de särskilda underafdelningar, hvilka, med hänsyn till de arbetandes ålder, kön, moraliska förhållanden och arbetsförmåga, samt arbetets derefter lämpade fördelning inom- och utom-hus, med eller utan åtnjutande af full frihet, under dessa båda kategorier inbegripas.

Då emedlertid i betraktande tagas, dels de nästan öfvervinnerliga svårigheter, som skulle möta för organiserandet af en så beskaffad arbetsinrättning i ett samhälle af den storlek och med de lokala förhållanden, som Stockholm förete, dels det olämpliga deruti, att i en enda inrättning sammanföra så olika kvalificerade personer, som de, hvilka frivilligt söka arbete och de, hvilka dertill behöfva tvingas, hvarvid, äfven med iakttagen isolering inom Inrättningen, denna likväl alltid skulle blifva motbjudande för de förstnämnde; och ändtligen då § 17 i Kongl. Maj:ts Nådiga Stadga angående fattigvården i Stockholms Stad, af den 1 April innev. år, bestämdt ålägger Stadsnämnden, att gå i författning om organiserandet af «frivilliga arbetshus, med

åtföljande matinrättningar, på de ställen som serskildt bestämmas,» och hvilka, till antalet motsvarande stadens territorialförsamlingar, lämpligast synas kunna af de särskildta församlingsnämnderne organiseras och handhåvas, så hafva Komiterade, för sin del, ansett, att den Arbetsinrättning för bufvudstaden, om hvars tillvägbringande genom enskild välgörenhet fråga nu blifvit väckt, endast borde och kunde afse beredande af arbetstillfälle för sådane fattige, hvarom i 13 § af samma Nådiga Stadga talas, nemligen de, som kunna, men ej vilja sig lofligen försörja, utan beträdas med bettlande i hus och på gator, och hvilka, om de dermed fortsara, Fattigvårdsstyrelsen eger att hos Öfverståthållareembetet anmäla till den behandling författningarne föreskrifva.

Denna anstalt skulle således till sin natur blifva en *Tvångs-arbetsinrättning*; men en sådan kan, med hänsyn till de der mottagne individernes olika moraliska kvalifikation, vara af tvåfaldig art, nemligen en *Inrättning* för upptagande af personer, hvilka genom liknödhet och lättja, med derifrån nästan oskiljaktig lidelighet, uraktlåta, att i ordentlig tjenst eller under laga försvar sig med sjelfmant arbete försörja, utan heldre förvärfva ett knappt och ovisst uppehälle genom tiggeri under ett kringstrykande lefnadssätt, och hvilka, utan att ännu hafva begått brott, likväl äro långt inne på den väg, som ginast leder dertill; — en anstalt, der desse dubbelt olycklige åtnjuta den dubbla välgörenheten, att icke blott under tiden se sig skyddade för armod och nöd, utan, hvad viktigare är, genom den vana och skicklighet till arbete de inom Inrättningen förvärfva, kunna utan fläck derifrån utgå såsom nyttige och sjelfburgne medlemmar i det samhälle, hvars börda de varit, och hvars gissel de lätteligen kunnat blifva; — eller ock en sådan, der verkliche förbrytare, hem-

fallne under lagen och för samhället i mer eller mindre mon vådlige, på en gång genom frihetens förlust umgälla begångna förbrytelser, hindras att föröfva nya, och tillhållas att med åsystad egen förbättring, genom arbete aftjena den kostnad deras underhåll ådrager Staten. Att sammanblanda dessa båda slag af Tvångsarbetsinrättningar, såsom händelsen hittills varit inom de af Staten underhållna Korrektionsinrättningarne, erkännes numera, på grund af erfarenhet, såsom ur alla synpunkter olämpligt, och att, hvad hufvudstaden vidkommer, i möjlig mon medverka till undanrödjande af de olägenheter, en sådan sammanblandning medför, vore således icke den minsta af de med den nu ifrågasättande Inrättningen åsystade välgerningar. Att den måste blifva af först anförda art, torde knappast behöfva erinras, enär den sednare kategorien af arbetsinrättningar (korrektionsfängelser) alltid måste blifva ett Statens bestyr; äfvensom det faller af sig sjelf, att endast arbetsföre, och således hvarken sjuklingar, barn eller egentliga fattighjon skulle komma att tillhöra denna Inrättning, för hvilken Komiterade, till undvikande af det vidriga intryck, som epitetet af *Tvångsanstalt* troligen skulle göra, och i motsatts mot de frivilliga, hvilka af församlingarne särskildt komma att ombesörjas, föreslå benämningen: *Stockholms Allmänna Arbetsinrättning*.

Efter dessa åsigter om Inrättningens *bestämmelse*, få Komiterade för densamma föreslå följande allmänna Stadgar, hvarå, om de af Herrar Komitenter antagas, Kongl. Maj:ts nådiga stadfästelse torde i underdånighet böra begäras:

1.0

Stockholms Allmänna Arbetsinrättning mottager till

vård arbetsföre, men af lättja eller håglöshet utan gagnelig sysselsättning och laga näringsfång varande, i fattigdom försatte personer, hvilka, uppå anmälan från församlingsnämnderne, af Öfverståthållarembetet i polisärenden, författningsenligt till Inrättningen hänvisas.

2:o

Inrättningen afser icke blott, att genom kringstrykande, bettlande lättingars mottagande, vårdande och sysselsättning, förekomma tiggeriet inom hufvudstaden, utan äfven och väsendtligen, att, genom de intagnes vänjande vid arbete och ordning, inöfvande till nyttiga yrken, samt undervisande i kännedomen om deras pligter, göra dem skicklige och hågade, att framdeles sig sjelfve ärligen försörja.

3:o

De å Inrättningen intagne personer åtnjuta derstädes nödtorftig föda, kläder och husrum; hvaremot dem åligger, att genom arbete, som dem af vederbörande föreståndare anvisas, efter hvars och ens förmåga bereda Inrättningen ersättning för underhållskostnaden.

4:o

Arbetsbjonen äro med hänsyn till Inrättningens styrelse och föreståndare ställda under tjenstbjonsstadgan.

5:o

Inrättningen mottager beställningar å arbeten, som af densamma kunna åstadkommas; men hjonens arbetskraft må, till förekommande af missbruk, aldrig ställas till annans, än Inrättningens omedelbara disposition.

6:o

För hvarje slag af arbete bestämmes hvad hjonet deraf, utan öfverdrifven ansträngning kan och bör på dagen fullgöra, och arbetslönerne derfor beräknas så, att å ena sidan underhållskostnaden, efter lågt beräknadt pris, må så vidt ske kan godtgöras, och å den andra möjligheten för hjonen stå öppen, att genom flit eller speciel skicklighet i vissa yrken, derutöfver förvärfva något öfverskott, hvilket i hjonen meddelade kontraböcker antecknas, för att dem vid utskrifningen tillställas; och böra dessutom de, hvilka sig genom flit och berömligt uppförande utmärka, med lämplige belöningar uppmuntras.

7:o

Arbetshjon utskrifves från Inrättningen, då enligt vederbörandes bevis dertill behörig person sig för dess antagande i tjenst anmäler, äfvensom då hjonet ådagalaggt den flit och stadga i uppförande, att det anses kunna till egen och andras fördel, vare sig i laga tjenst eller under annans laga försvar, sig med arbete försörja, och tilldelas hjonet vid utskrifningen bevis öfver dess uppförande inom Inrättningen, äfvensom anmälan om afgången göres hos Öfverståthållareembetet i polisärenden.

8:o

Begår arbetshjon brott, eller visar sig halsstarrigt, olydigt och vanartigt, samt störer den ordning, som inom Inrättningen bör råda, anmäles likaledes förhållandet hos Öfverståthållareembetet i polisärenden för vidtagande af den åtgärd, hvartill författningarne för-
anleda.

9:o

Inrättningen bör erhålla tvenne från hvarandra skiljda afdelningar, en för män och en för kvinnor.

Hvad nu styrelsen beträffar, så synes visserligen att om Inrättningen endast genom enskildes välgörenhet tillvägbringas och underhålles, densamma af och inom subskribenterne kunde väljas; men då i betraktande tages det oskiljaktiga sammanhang denna Inrättning, om den skall uppfylla sin bestämelse och svara emot sitt ändamål, alltid måste ega med den egentliga fattigvården och polisen inom hufvudstaden, äfvensom att den, ehuru af den enskilda välgörenheten föreslagen och möjligen i verket satt, dock utan tvifvel, för att i längden kunna upprätthållas, måste såsom en af hufvudstadens oundgängliga kommunal-inrättningar betraktas, samt ändtligen att, i alla händelser, de enskildte människovänner, hvilka till denna Inrättning lemnat eller komma att lemna understöd, svårligen kunna finna en säkrare garanti för uppfyllandet af deras systemål, än då vården om Inrättningen anförtros åt män, hvilka redan, genom de municipala uppdrag de innehafva, visat sig förtjena och ega samballets förtroende, så få Komiterade föreslå, att

10:o

Inrättningens Styrelse väljes af Stockholms Stads Nämnd, och utgöres af en Ledamot från hvarje församlingsnämnds afdelning för ordningsmål, samt fyra genom obegränsadt val utsedde Ledamöter; varande dessutom Öfverståthållaren ständig Ordförande och Polismästaren sjelfskrifven Ledamot, och eger styrelsen att inom sig utse en vice Ordförande, som i Öfverståthåll-

larens frånvaro leder öfverläggningarne, och tvenne Ledamöter, hvilka å styrelsens vägnar hafva närmaste in-seendet öfver Inrättningen. — och

11:o

Styrelsen antager och afskedar föreståndare, rä-kenskapsförare, tillsyningsmän och öfrig erforderlig be-tjening, samt uppgör arbets- och spis-ordning med flere för Inrättningens behöriga gång erforderlige sär-skildta föreskrifter.

Det *antal personer*, för hvilkas inrymmande Inrättningen bör kalkuleras, om den i allo skall uppfylla sitt ändamål, låter sig icke med full noggrannhet på förhand bestämmas. Enligt de uppgifter, som blifvit Komiterade meddelade, skulle emedlertid med iakttagande af den begränsning Komiterade i ofvan föreslagna stadgar åf densamma gifvit, och med approximativ beräkning af inskrifning och afgang, en Arbetsanstalt för omkring 300 personer, hvaraf 250 män och 50 kvinnor, efter all sannolikhet motsvarar behovet, och det desto mera, då hufvudstadens fattigvård i allmänhet snart i öfver-ensstämmelse med den derföre nyligen utfärdade Nä-diga Stadga, på ett mera ändamålsenligt sätt än hittills kommer att organiseras; äfvensom det är att hoppas, att den nu åsyftade Arbetsinrättningen, genom sin egen tillvaro, skall bidraga att i betydlig mon minska antalet af dem, hvilka äro föremål för dess välgörenhet. — På grund häraf skulle Komiterade vilja föreslå, att In-rättningen, vid valet af *lokal*, beräknades för omkring 300; men anse derjemte, att om än tillgångarne icke skulle medgifva Inrättningens öppnande för mottagande af hela detta antal, äfven en mindre anstalt till en bör-jan skulle vara af väsendtlig nytta för hufvudstaden;

och att således, så snart tillgångar hunnit beredas för underhållet af omkring 100 arbetshjon, i mot ändamålet svarande lokal, den åsyftade Arbetsinrättningen, med fördel för det allmänna, kan i verket ställas; och synes det, under sådana omständigheter, vara lämpligast, att mans-afdelningen, såsom af behovet mest påkallad, först organiseras.

Att utfinna *tjenlige arbeten för hjonens sysselsättning*, har i alla länder utgjort största bekymret och värsta stötestenen för dylika Inrättnings styrelser, och kommer sannolikt att blifva det äfven hos oss. En stående regel är nemligen härvid, att å ena sidan afse Inrättningens ekonomiska fördel, så att den någorlunda må kunna bära sig sjelf, och icke med utgifter allt för mycket betungar samhället, på hvars fördel den bör vara beräknad, utan att å den andra ingripa i och menligt inverka på yrken och näringsfång, hvaraf rättskaffens medborgare hafva sin utkomst, och hvarigenom den, ehuru på annat sätt och partielt, äfven skulle motverka sitt syftemål; men att uppfylla dessa vilkor måste naturligtvis möta desto större svårigheter, ju mera dessa yrken af skråförfattningar äro mot allt intrång skyddade och ju mindre industriens tillstånd i landet gifver dem styrka att tåla täflan. Dessa svårigheter äro emedlertid af föga betydighet hvad kvinnorna beträffar. De äro i allmänhet mera vande vid arbete, ega eller förvärfva lätt en viss fardighet i de till deras kön hörande sysselsättningar, och dessa träda mera sällan in på handverkeriernes område; men med mansafdelningen hafver det sig deremot icke så lätt, äfven af det skäl, att sannolikt de fleste karlar, som å Inrättningen komma att mottagas, sakna all skicklighet i och fallen-

het för sådane slöjder, hvartill de med båtнад för Inrättningen skulle kunna användas. Komiterade äro långt ifrån att tilltro sig på förband kunna uppgöra ett förslag, som undanrödjer dessa svårigheter, hvilka i alla fall för en blifvande styrelse öfver den i verket satta Inrättningen, med ledning af erfarenhet och begagnande af sig företeende omständigheter, icke torde blifva öfvervinneliga; men Komiterade hafva dock, med stöd af de projekter, hvilka från flere håll blifvit dem meddelade, ansett sig böra här uppgifva några af de arbeten, hvilka synas kunna inom Inrättningen med mer eller mindre fördel för densamma åstadkommas

För Män:

Malning af $\left\{ \begin{array}{l} \text{Gryn,} \\ \text{Kol,} \\ \text{Färgträd,} \\ \text{Ben och} \\ \text{Tegelmjöl.} \end{array} \right.$

Stenknackning för Macadamisering.

Stenhuggning.

Mangling. Rifning af färg.

Sågning af Spjel, Sparrar, m. m.

Gröfre $\left\{ \begin{array}{l} \text{Snickare-,} \\ \text{Svarfvare-,} \\ \text{Vagnmakare-,} \\ \text{Smeds-,} \\ \text{Sko- och} \\ \text{Skrädderi-arbeten.} \end{array} \right.$

Tillverkning af $\left\{ \begin{array}{l} \text{Tåg- och Bastmattor.} \\ \text{Trädskor.} \\ \text{Barnleksaker.} \end{array} \right.$

Nätbinding.

